

Έκκληση της Europa Nostra,
που διαβάστηκε στη συνέντευξη της 21.10.2020

Η Europa Nostra, η πανευρωπαϊκή ομοσπονδία για την Προστασία του Πολιτιστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος, που περιλαμβάνει πάνω από 250 μη κυβερνητικές οργανώσεις αντιπροσωπεύοντας πάνω από 5 εκατομμύρια ευρωπαίων πολιτών, εκφράζει την πλήρη υποστήριξή της στον αγώνα για την κατά χώραν διατήρηση των αρχαιοτήτων που ήλθαν στο φως κατά την κατασκευή του σταθμού Βενιζέλου του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης.

Οι αρχαιότητες του σκάμματος Βενιζέλο είναι μοναδικές στο σύνολο των αρχαιοτήτων που ήλθαν στο φως κατά τις ανασκαφές του Μετρό της Θεσσαλονίκης, λόγω του μεγέθους της ενιαίας σωζόμενης έκτασής τους, του υψηλού βαθμού διατήρησης, της μνημειακότητας της κλίμακας και του αρχιτεκτονικού τους χαρακτήρα.

Οι δύο επιβλητικές μαρμαρόστρωτες λεωφόροι με το μνημειώδες τετράπυλο-σήμα στη διασταύρωσή τους, πλαισιωμένες με κιονοστήρικτες στοές, καταστήματα και πλατεία εμπλουτίζουν την πόλη με μια νέα, ισχυρή και απτή, εικόνα, εκείνη του αστικού τοπίου της υστερορρωμαϊκής και πρωτοβυζαντινής Θεσσαλονίκης, που παραπέμπει άμεσα στην ελληνιστική και ρωμαϊκή προκάτοχό της.

Οι αρχαιότητες του σκάμματος Βενιζέλου καταδεικνύουν, για μια ακόμη φορά, τον στενό σύνδεσμο της Θεσσαλονίκης με την Κωνσταντινούπολη, πρωτεύουσα της πάλαι ποτέ Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αποδεικνύεται ότι οι δύο πόλεις, και οι δύο αυτοκρατορικές, διαμοιράζονται την κοινή ελληνορρωμαϊκή πολεοδομική παράδοση, όπως αυτή διαμορφώνεται στην Ανατολή μετά τις κατακτήσεις του Αλεξάνδρου και της Ρώμης και διαχέεται, μέσω της τελευταίας, σε ολόκληρη την Αυτοκρατορία. Αυτό το ελληνορρωμαϊκό πολεοδομικό τοπίο της Βασιλεύουσας δεν είναι ορατό πλέον στη σημερινή Ισταμπούλ, διασώζεται όμως, εντυπωσιακό και μεγαλόπρεπο, σε ένα μοναδικό κομμάτι γης – και γι' αυτό πολύτιμο- στο εσωτερικό του σταθμού Βενιζέλου του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου της Θεσσαλονίκης.

Οι μοναδικές χωρικές και υλικές ποιότητες των αρχαίων του σκάμματος Βενιζέλου επιβάλλουν τη διαφύλαξη και κληροδότησή τους στις επερχόμενες γενεές με όσο το δυνατόν πιο αλώβητη την φυσική και άυλη υπόστασή τους. Αυτό επιτυγχάνεται μόνο με τη διατήρηση και ανάδειξή τους κατά χώραν, χωρίς καμμία μετακίνηση, πάνω στη γη που τα φιλοξένησε για δεκαέξι αιώνες

Ένα τοπίο πόλης, αποτελούμενο από αλληπάλληλες επικαθήσεις ανομοιογενών επιχώσεων καθώς και από ποικίλα εξίσου ανομοιογενή υλικά δομής, δεν τεμαχίζεται και δεν μεταφέρεται -ακόμη και με την πλέον εξελιγμένη και έμπειρη τεχνογνωσία- χωρίς να υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη ως προς την φυσική του ακεραιότητα και ως προς την

αυθεντικότητά του ως υλικού τεκμηρίου των εγγενών άυλων – αισθητικών, περιβαλλοντικών, κοινωνικών, τεχνικών και τεχνολογικών -αξιών που αυτό φέρει. Ένα τμήμα αστικού ιστού, όπως οι αρχαιότητες του σταθμού Βενιζέλου, αντιπροσωπεύει το κατεξοχήν ακίνητο, αμετακίνητο, μνημείο

Σε εναρμόνιση με τις σύγχρονες διεθνείς τάσεις μνημειακής διαχείρισης τα αρχαιολογικά κατάλοιπα μέσα σε αστικούς ιστούς, με τις κατάλληλες επεμβάσεις συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης, μπορεί να καταστούν πολύπτυχοι πόλοι πολεοδομικής ανάπλασης των περιοχών στις οποίες αυτά βρίσκονται αλλά και ενεργοί μοχλοί παραγωγής πολιτισμού με άμεσο κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό αντίκτυπο. Στο πλαίσιο αυτό η πρακτική της απόσπασης των μνημείων από τη φυσική τους κοιτίδα παρουσιάζει διεθνώς τάσεις εγκατάλειψης, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι αφαιρεί από τα μνημεία όλους τους πνευματικούς τους χυμούς μετατρέποντάς τα σε άδεια κελύφη. Οι αρχαιότητες του σκάμματος Βενιζέλου διατηρούμενες κατά χώραν, όπως είναι εφικτό με τη σύγχρονη τεχνική, τεχνολογία και τεχνογνωσία, με την κατάλληλη ανάδειξή τους μπορούν να επιτελέσουν πλήρως τη φυσική τους λειτουργία ως δημόσιων κοινωφελών αγαθών.

Τέλος, η κατά χώραν διατήρηση των αρχαιοτήτων του σκάμματος Βενιζέλου διασφαλίζει και την εν δυνάμει μελλοντική ένταξή τους στο σύνολο των μνημείων της Θεσσαλονίκης, που είναι ήδη εγγεγραμμένα στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο, γεγονός που αποκλείεται σε περίπτωση απόσπασης και ανατοποθέτησής τους, όπως ρητά αναφέρεται στους κανονισμούς της σχετικής Σύμβασης.

Για όλους αυτούς τους λόγους η Europa Nostra απευθύνει εκ νέου έκκληση στην Ελληνική Κυβέρνηση να επανεξετάσει το ζήτημα και να συνεχίσει την εφαρμογή της λύσης της κατά χώραν διατήρησης των αρχαιοτήτων κατά την κατασκευή του σταθμού Βενιζέλου, που τόσο αναίτια διεκόπη πριν έναν ολόκληρο χρόνο.